

Declaració sobre la intel·ligència artificial

Des del Consell Europeu d'Associacions de Traductors Literaris hem observat l'evolució accelerada dels usos de la IA generativa en el sector editorial, hem fet recerca sobre la qüestió i hem signat declaracions conjuntes amb altres entitats. Amb el debat ben viu, vet aquí el que pensem i exigim.

Que no quedi enrere ningú: les nostres exigències legals

- *La traducció literària només pot existir amb ART: autorització, remuneració i transparència.*
Tota cessió de material protegit per drets d'autor per a un ús comercial, com ara l'entrenament de la IA, ha de ser sempre negociada per l'autor per mitjà d'una clàusula de consentiment.
- *Transparència tant en la fase de desenvolupament del procés editorial com en la de postproducció.*
Les empreses d'IA han de respectar estrictament els requisits de transparència que se'ls apliquen. De la mateixa manera, si es fa servir la IA generativa en qualsevol fase del procés editorial, cal explicitar-ho amb claredat en el producte final. Tots els participants de la cadena productiva han de retre comptes de l'ús que facin de la IA i rebre una compensació justa i adequada a la feina feta.
- *No al finançament públic d'edicions amb IA generativa.*
Les polítiques públiques són fonamentals per a la indústria editorial: el mercat és incapaç de mantenir ell tot sol el dinamisme de la vida cultural d'un país modern. No s'han d'incentivar els interessos econòmics que s'amaguen darrere de la IA.

Que no quedi enrere cap llengua: la nostra perspectiva professional

- *Les màquines no són traductores, sinó «traductoides». No tradueixen, generen material textual.*
Fer servir la IA generativa homogeneïtza les traduccions, empobreix les cultures escrites i les llengües en general, entre altres coses perquè fomenta el biaix (la tendència a triar la primera opció que ofereix la màquina) i l'autocontaminació (l'aprenentatge que fa la màquina d'ella mateixa).
- *Tots els gèneres literaris mereixen una traducció humana.*
La idea que uns llibres determinats s'adeqüen millor que uns altres al processament amb IA generativa alimenta una distinció perillosa entre l'alta literatura i qualsevol altra mena de text, cosa que no fa sinó frenar l'avenç social que promou la lectura.

- *Totes les llengües mereixen una traducció humana.*

No ens sembla que la IA faciliti l'accés a les llengües minoritzades. Més aviat advertim del perill que les llengües hegemòniques es facin servir com a idiomes pont. Sense la mediació dels traductors, les editorials encara dependran més dels mecanismes del mercat a l'hora de triar les importacions.

Que no quedi enrere cap llibre: les nostres conviccions humanistes

- *La traducció literària no és una simple transcripció.*

Els traductors literaris tradueixen textos arrelats a un context cultural, social i històric, i els adrecen a uns lectors que també estan inserits en uns contextos específics. L'exercici de la traducció requereix la comprensió de tots aquests contextos, així com la competència en escriptura creativa. No hi ha cap màquina que se'n pugui fer càrrec sense un esforç humà considerable.

- *Els actes creatius són el que ens fa humans.*

Dubtar és humà, i les màquines no dubten. Tots els sistemes d'IA proposen solucions «funcionals» que no es poden reconstruir ni posar en dubte. Tothom ha de tenir el dret de crear —i rebre una compensació justa si és la seva feina—, així com el dret d'enriquir l'esperit i l'ànima a través d'obres de creació.

- *La traducció literària és una feina de creació.*

S'hauria de considerar que la traducció creativa és un patrimoni nacional i internacional i que, per tant, cal protegir-la. Les pràctiques extractives que es fan servir per entrenar la IA, sense cap altre propòsit que el benefici econòmic, no vulneren només els drets d'autor, sinó també el patrimoni cultural de tota la humanitat.

Traducció de Guillem Gómez Sesé i Miquel Cabal Guarro